



רע"פ 5778/13 - ג.ד. נ' מדינת ישראל

רע"פ 5778/13 - ג.ד. נ' מדינת ישראל עליון

רע"פ 5778/13

ג.ד.

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט העליון

[12.11.2013]

כבוד השופט א' שהם

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 30.6.2013, בעפ"ג 54149-02-13, שניתן על-ידי כב' השופטים א' טל-סג"נ; א' מקובר; ז' בוסתן בשם המבקש - עו"ד אדנקו סבחת

החלטה

- לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, בעפ"ג 54149-02-13 (כב' השופטים א' טל-סג"נ; א' מקובר; ז' בוסתן), מיום 30.6.2013, במסגרתו התקבל חלקית ערעורו של המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום בראשון לציון, בת"פ 4514-08 (כב' השופטת ש' דקל נוה), מיום 15.1.2013. בד בבד עם הגשת בקשת רשות הערעור, הגיש המבקש שבקשה לעיכוב ביצוע פסק דינו של בית-המשפט המחוזי מרכז-לוד. ביום 25.8.2013, הוריתי על עיכוב ביצוע עונש המאסר אשר הושת על המבקש, עד להכרעה בבקשת רשות הערעור. רקע והליכים קודמים
- נגד הנאשם הוגש כתב אישום מתוקן, אשר כולל שני אישומים. בחלקו הכללי של כתב האישום צוין, כי המבקש ואשתו (להלן: המתלוננת), להם חמישה ילדים משותפים, עלו בשנת 2002 מאתיופיה, ובמשך שנתיים לאחר עלייתם, התגוררו במרכז קליטה בצפת. מעובדות האישום הראשון עולה, כי במועדים שונים לאחר עלייתם ארצה, הכה המבקש את המתלוננת באגרופים בראשה ובמותניה. בנוסף, עת שצפו בדיווח חדשות, על גבר ממוצא אתיופי אשר רצח את אשתו, אמר המבקש למתלוננת: "את ואני ככה יהיה עוד מעט", וכן: "גבר ישב בבית הסוהר הוא ישתחרר זה לא נורא טוב שרצח". בגין מעשים אלו, יוחסה למבקש עבירה של תקיפה הגורמת חבלה של ממש בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 380 בצירוף סעיף 382(ג) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: חוק העונשין); וכן עבירה של איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין.



מעובדות האישום השני, עולה כי במספר מועדים שאינם ידועים במדויק, בין שנת 2002 לבין חודש אוגוסט 2006, תקף המבקש כל אחד מחמשת ילדיו הקטנים. המבקש תקף את א.מ.ג, ילידת 1993, באגרופים לראשה ובצביטות בלחייה ובחלק העליון של רגלה; המבקש הכה את א.ב.ג, ילידת 1998, בכתפה וצבט אותה בלחייה; המבקש צבט את י.ג, ילידת 1995, בפניו, גבו ובידו, תוך שהוא גורם לו מכאוב; המבקש צבט את ר.ג, ילידת 2000, תוך שהוא גורם לה מכאוב. עוד מתואר באישום השני, כי בחודש יולי 2006, או בסמוך לכך, א.ס.ג, ילידת 2003, חיבקה את המבקש וקראה לו "אבא", בתגובה אמר לה המבקש "אני לא אבא שלך חפשי את אבא שלך", דחף את הילדה, וזו נפלה על הרצפה ובכתה. בגין מעשים אלו, יוחסה למבקש עבירה של תקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 397 בצירוף סעיף 382(ב)(3) לחוק העונשין. 3. ביום 19.3.2012, הורשע המבקש, על יסוד הודאתו, בבית משפט השלום בראשון לציון (להלן: בית משפט השלום), בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום המתוקן. במעמד הכרעת הדין, הורה בית משפט השלום, בהתאם למוסכם בין הצדדים בהסדר הטיעון, על עריכת תסקיר שירות מבחן בעניינו של המבקש. עיון בתסקיר שירות המבחן, ובתסקיר המשלים שהתקבל, מגלה, כי מלבד ילדיו המשותפים עם המתלוננת, למבקש יש בת מקשר זוגי קודם (להלן: ז.), איתה הוא התגורר בעת עריכת התסקיר. טרם שעלה לישראל, המבקש לא למד במסגרת חינוכית מסודרת כלשהי, אך הוא יודע לקרוא ולכתוב באמהרית, ועסק בחקלאות. עם עלייתו לישראל, הוכר המבקש כנכה על-ידי המוסד לביטוח לאומי, בגין לקות ראייה ממנה סבל, ובעת עריכת התסקיר המבקש לא עבד, והתקיים מקצבת נכות כללית, ומתמיכתה הכלכלית של ז.. מתיאורו של המבקש בפני שירות המבחן, עלה כי הקשר הזוגי בינו לבין המתלוננת החל להידרדר עם עלייתם ארצה. עוד הודה המבקש, כי נהג באלימות כלפי המתלוננת, אך טען, כי רק במרכז הקליטה בישראל הוסבר לו האיסור להשתמש באלימות כלפי ילדים ונשים. ואולם, משיחה שערכה נציגת שירות המבחן עם המתלוננת עלה, כי המבקש העביר אותה מסכת ארוכה של אלימות, אשר החלה עוד טרם שעלו לישראל, ופסקה רק כאשר היא עברה להתגורר במקלט לנשים מוכות. עוד עלה מן התסקיר, כי בין המתלוננת לבין ז. קיימת מערכת יחסים טעונה ומתוחה, אשר לטענת ז. הגיעה לכדי אלימות של המתלוננת כלפיה. עוד התרשם שירות המבחן, כי המבקש סובל מ"קשיים בריאותיים וכלכליים אובייקטיביים", אך מתקשה להבין את חומרת מעשיו, ואת ההשלכות שלהם על ילדיו ועל המתלוננת, ואף שולל קיומה של בעיית אלימות מצידו. לפיכך, נקבע בתסקיר, כי עולה חשש להישנותן של עבירות האלימות מצידו של המבקש, והומלץ להשית על המבקש עונש ההולם את חומרת מעשיו.



4. ביום 15.1.2013, נגזר דינו של המבקש. בית משפט השלום קבע, כי תיקון 113 לחוק העונשין אמנם לא חל על המקרה, אך עונשו של המבקש ייגזר בהתאם לעקרונותיו של התיקון. בקביעת מתחם העונש ההולם את חומרת מעשיו של המבקש, ציין בית משפט השלום, כי הלה "הילך אימים על המתלוננת ועל כל ילדיו, ופגע בהם פיזית ונפשית, תוך ניצול חולשתם וגילם הצעיר", עד כדי כך שאלו נאלצו להשתכן, במשך כשנה, במקלט לנשים מוכות. לפיכך, קבע בית משפט השלום, כי מתחם העונש הראוי בעניינו של המבקש הוא מאסר בפועל לתקופה שבין 12 ל-30 חודשים, מאסר על-תנאי ותשלום פיצוי לקורבנות. בית המשפט דחה את טענתו של המבקש, לפיה יש להתחשב במעשי האלימות של המתלוננת כלפי ז, כנסיבה מקלה בגזירת העונש. נקבע, כי הטענה בדבר קיומה של אלימות הדדית במשפחה, לא היוותה חלק מהמסכת העובדתית המוסכמת, כפי שזו באה בפני בית המשפט בכתב האישום המתוקן, ולכן אין להתחשב בה בעת גזירת העונש. ומכל מקום, נקבע, כי ז. הביאה את דבר האלימות, הנטענת, כלפיה לידיעתו של המבקש רק בשנת 2006, ולפיכך אין לכך כל נפקות לעניין מעשי האלימות של המבקש, שהתרחשו עובר לאותה שנה. עוד נקבע, כי חרף הודאתו של המבקש במסגרת הסדר הטיעון, הלה לא נטל אחריות על מעשיו, לא הפנים את חומרתם והשלכותיהם על משפחתו, ולא הביע חרטה בגינם. בנוסף, ציין בית משפט השלום, כי המבקש לא "הביע כל נזקקות טיפולית, ולא השתלב בכל תהליך טיפולי", ומכאן שהמסוכנות הנשקפת ממנו עומדת בעינה. על יסוד האמור לעיל, גזר בית משפט השלום על המבקש 15 חודשי מאסר לריצוי בפועל, וכן 6 חודשי מאסר על-תנאי, למשך שנתיים, לבל יעבור את העבירות בהן הורשע. בית משפט השלום ציין, כי הוא נמנע מלחייב את המבקש לפצות את קורבנותיו, עקב מצבו הכלכלי הקשה.

5. המבקש ערער לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד על גזר דינו של בית משפט השלום. בפתח הדיון בערעור, הציגה באת-כוחו של המבקש אישור מאגף הרווחה של עיריית ראשון-לציון, ממנו עלה כי המבקש השתתף באופן קבוע בתוכנית קהילתית למניעת אלימות במשפחה, מטעם אגף הרווחה בעירייה (להלן: התוכנית), החל משנת 2005. לטענתה, השתתפותו של המבקש בתוכנית הקהילתית, עליה נודע לה רק לאחר מתן גזר הדין, סותרת את קביעתו של בית משפט השלום, לפיה הוא לא השתלב בתהליך טיפולי. בעקבות זאת, הורה בית המשפט המחוזי על עריכתו של תסקיר נוסף בעניינו של המבקש. מהתסקיר המשלים עלה, כי בתקופה האחרונה חלה, ככל הנראה, היתדרדרות נוספת במצבו הרפואי של המבקש, על אף שלא הוצגו אישורים רפואיים לאימות עניין זה. עוד עלה מהתסקיר, כי מזה כשמונה שנים משתתף המבקש בתוכנית, הכוללת שיחות פרטניות, מפגשים משפחתיים וקבוצתיים, הסובבים סביב תפקודו ההורי של המבקש, וקשיי הקליטה שחווה. עוד צוין בתסקיר, כי המבקש השתתף בתוכנית מרצונו החופשי, ואף סייע למשתתפים חדשים להשתלב בה. חרף השתתפותו של המבקש בתוכנית, שירות המבחן לא התרשם, כי חל שינוי בעמדותיו של המבקש, והוא עדיין אינו מוכן לבחון באופן ביקורתי את התנהלותו במשפחה. בנוסף, שירות המבחן הביע ספק לגבי התועלת העולה משילובו של המבקש בתוכנית, שכן חלק ממעשי האלימות, שבגינם הורשע, בוצעו עת כבר נטל חלק בתוכנית. עם זאת, ולנוכח השתתפותו של המבקש בתוכנית, מצבו הרפואי, חלוף הזמן ממועד הגשת התלונה, והיעדר עבירות נוספות מצידו של המבקש, המליץ שירות המבחן על קיצור תקופת מאסרו.

ביום 30.6.2013, קיבל בית המשפט המחוזי חלקית את ערעורו של המבקש. בית המשפט המחוזי קבע, כי משלא חל תיקון 113 לחוק העונשין בעניינו של המבקש, הוא אינו מוצא מקום להתייחס למתחם הענישה שנקבע בגזר הדין, אלא רק לנימוקים לקולא ולחומרה. בהמשך לכך, מצא בית המשפט המחוזי, כי לא נפל כל פגם באיזון שערך בית משפט השלום, ולכאורה אין מקום להפחתה בעונשו של המבקש. ואולם, בית המשפט המחוזי היה נכון להתחשב באמור בתסקיר המבחן שהוגש לו, לרבות בשיקולים החדשים העולים ממנו, דוגמת ההתדרדרות במצבו הרפואי של המבקש והשתתפותו בתוכנית שיקומית, ולהקל במידת מה מעונשו של המבקש. לפיכך, נקבע כי עונש המאסר בפועל שנגזר על המבקש יופחת לכדי 12 חודשי מאסר לריצוי בפועל.



בקשת רשות הערעור

6. המבקש הגיש בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד. בבקשה נטען, כי עולות ממנה "סוגיות עקרוניות" הנוגעות לאופן גזירת העונש לנוכח תיקון 113 לחוק העונשין, וכן קמה בעניינו של המבקש "שאלה אנושית-מצפונית", באופן המצדיק מתן רשות ערעור. המבקש טוען, כי משהוכח שהוא נמצא בעיצומו של הליך שיקומי, היה על בית המשפט המחוזי לסטות ממתחם הענישה שנקבע בעניינו. יתרה מכך, לטענת המבקש, בחירתו של בית המשפט המחוזי שלא להתערב במתחם הענישה ההולם שנקבע בגזר הדין, גרמה לעיוות דינו. לשיטתו של המבקש, מתחם הענישה שנקבע בבית משפט השלום היה מחמיר, והימנעותה של ערכאת הערעור להתערב במתחם זה, הביאה להחמרה בעונשו. עוד הלין המבקש, על דחיית טענתו בדבר האלימות שננקטה מצידה של המתלוננת כלפי ז. וכלפיו, והדגיש כי בית המשפט נפל לכלל טעות, כאשר לא הסכים להגשתו של העתק מכתב האישום אשר הוגש נגד המתלוננת בגין כך. לדידו של המבקש, ניכרת מהתסקיר השני בעניינו התייחסות חיובית כלפיו, וכל זאת בנסיבות בהן שירות המבחן היה "כבול" לתסקיר השלילי הקודם שהוגש, ולכן נמנע מהמלצה מקלה יותר בעניינו. בסופה של הבקשה, עמד המבקש על נסיבותיו האישיות הקשות, ובכלל זאת על מצבו הבריאותי הקשה, מצוקתו הכלכלית הקשה, היעדר עבר פלילי וחבלי הקליטה במדינה ובתרבות זרה.

דיון והכרעה

7. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, נחה דעתי כי דינה של הבקשה להידחות.

8. הלכה מושרשת היא כי בקשות רשות ערעור תתקבלנה, אך במקרים בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה עקרונית רחבת היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים לבקשה, וכן במקרים חריגים ונדירים בהם קיים חשש מפניו עיוות דינו של המבקש או משיקולי צדק כלפיו (רע"פ 6615/13 שוויקי נ' מדינת ישראל- הוועדה המחוזית לתכנון ובניה (29.10.2013); רע"פ 4731/13 חברת אויסון ישראל בע"מ נ' מדינת ישראל (28.10.2013); רע"פ 5714/13 חמד נ' מדינת ישראל (28.10.2013)). במקרה דנן, סבה בבקשת רשות הערעור סביב אופן הפעלת שיקול דעתן של הערכאות הקודמות, בעת גזירת עונשו של המבקש. לפיכך, וחרף טענותיו של המבקש, לא עולה מן הבקשה כל סוגיה עקרונית, המצדיקה קיומו של דיון ב"גלגול שלישי" בעניינו, וכול כולה של הבקשה תחומה למקרה הפרטני של המבקש. בנוסף, לא מצאתי כי תהליך גזירת עונשו של המבקש גרם לעיוות דינו כלפיו, או כי קיימים שיקולי צדק המצדיקים היענות לבקשה. לפיכך, מטעמים אלו בלבד, יש לדחות את הבקשה לרשות ערעור.



יתרה מזאת, הלכה ידועה היא, כי אין בטענות הנוגעות לחומרת העונש, לבדן, בכדי להצדיק מתן רשות ערעור לבית משפט זה, אלא אם מדובר במקרים בהם העונש סוטה באורח קיצוני ממדיניות הענישה הנהוגה והראויה בעבירות דומות (רע"פ 5753/13 בן מויאל נ' מדינת ישראל (31.10.2013); רע"פ 7047/13 אליאב נ' מדינת ישראל (20.10.2013); רע"פ 4544/13 ניסים נ' מדינת ישראל (15.10.2013)). בנידון דידן, לא מצאתי כי עונש מאסר בפועל בן 12 חודשים, אשר הוטל על המבקש בגין הרשעתו במסכת ארוכה של אלימות פיזית כלפי ילדיו הקטנים ואשתו, סוטה מרמת הענישה המקובלת בעבירות דומות. יפים, לעניין זה, דברי השופטת א' פרוקצ'יה:

מעשי אלימות בתוך המשפחה נתפסים כבעלי חומרה מיוחדת במערכת האיסורים הפליליים העוסקים בעבירות אלימות. הציפייה האנושית הטבעית הינה כי בתוך משפחה ישררו יחסי אהבה, הרמוניה, וכבוד הדדי. הפרתה של ציפייה זו הופכת את השימוש באלימות במשפחה לתופעה העומדת בניגוד עמוק לחוש הצדק האנושי. יתר על כן, במסגרת המשפחה, מופעלת האלימות על פי רוב בידי החזק כלפי החלש. פערי הכוחות הם גדולים כשמדובר באלימות כלפי קטנים או כלפי בת זוג; באלימות במשפחה, נגישותם של קרבתות העבירה למערכת המשטרית או למערכות הסיוע האחרות היא ענין מרכזי וקשה, הטעון רגשות חזקים, פחדים ואימה. הבושה, והרצון לשמור על שלמות המשפחה הופך לא אחת את התלונה על אלימות במשפחה למהלך קשה וטעון. לא אחת, קיימת תלות כלכלית ורגשית של בן הזוג המוכה בבן הזוג המכה, ותלות זו גם היא מקשה על חשיפת הפגיעה. גורמים אלה ואחרים בשילובם, משווים מימד מחמיר לעבירות אלימות במשפחה. נפוצותן של עבירות אלה, והצורך להגן על קרבתות האלימות שהם על פי רוב חסרי ישע, תורמים אף הם להחמרה הנדרשת בענישה בעבירות אלה. (ע"פ 6758/07 פלוני נ' מדינת ישראל (11.10.07), פסקה 7, וכן ראו: ע"פ 4834/12 פלוני נ' מדינת ישראל (26.6.2013); ע"פ 9192/11 אדרי נ' מדינת ישראל (19.4.2012); ע"פ 2157/92 פדידה נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1) 81, 84 (1993);

9. לא נעלמו מעיניי נסיבותיו האישיות הקשות של המבקש, כאשר חבלי הקליטה בארצנו נתנו בו את אותותיהם, ואלו ניכרים במצבו הכלכלי הקשה, וככול הנראה, גם במצבו הבריאותי הירוד. ברם, אין בנסיבות אלו בכדי להפחית מחומרתם של מעשי האלימות הפיזית בהם נקט המבקש כלפי בני משפחתו, אלימות אשר נמשכה במשך שנים רבות, וכוונה, בין היתר, נגד ילדים רכים בשנים. יתרה מכך, מטענותיו של המבקש עצמו עולה, כי כבר במרכז הקליטה הובהר לו כי דרך האלימות כלפי בני משפחתו אסורה, בתכלית האיסור, גם אם נועד הדבר, כביכול, כאקט חינוכי כלפי ילדיו ואשתו. אין חולק, כי בעת שביצע המבקש את המעשים, בגינם הורשע, הוא ידע כי אלו אסורים, ובכך יש להוסיף לחומרת מעשיו. עוד ראוי לציין, כי ערכאת הערעור התחשבה בהשתתפותו של המבקש בתוכנית השיקומית של עיריית ראשון לציון, וביתר נסיבותיו האישיות, ונתנה לכך ביטוי הולם, שעה שהופחתו שלושה חודשים מתקופת מאסרו. לפיכך, אין בידי לקבל את טענתו, לפיה החלטתה של ערכאת הערעור, שלא לעסוק במתחם הענישה שנקבע, הביאה להחמרה לא מוצדקת בעונשו. סבורני, כי בנסיבות המקרה דנן, עונש המאסר אשר הושת על המבקש משקף את חומרת מעשיו, ונותן ביטוי ראוי גם לנסיבותיו האישיות, ולפיכך אין מקום להתערב בו.

10. משלא מצאתי מקום להורות על עריכתו של דיון ב"גלגול שלישי", דינה של בקשת רשות הערעור להידחות.

צו עיכוב ביצוע עונש המאסר, עליו הוריתי ביום 25.8.2013, מבוטל בזאת. המבקש יתייצב לריצוי עונשו ביום 26.11.2013 עד לשעה 10:00, בימ"ר הדריים, כשברשותו תעודת זהות ועותק מהחלטה זו. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, טלפונים: ***** או **-*****.

ניתנה היום, ט' בכסלו התשע"ד (12.11.2013).